

1.

Wat zeg je in een afscheidspraak? Doe je alsof je neus bloedt, en maak je er gewoon een gedegen exegetisch verhaal van? Of leg je juist, met enig gevoel voor dramatiek, de nadruk op dat naderende einde? Het leek me allebei geen goed idee. Wat ik vanochtend wil doen, is u vertellen hoe ik hier ooit terecht kwam en waarom ik juist hier wilde werken. Een persoonlijk verhaal dus, maar géén egodocument, want het gaat juist ook over u en over het belang van deze Ekklesia.

2.

Dertien jaar geleden, ik was 25, naïef en nog zonder rimpels, deed ik onderzoek in Ghana naar de gevolgen van migratie naar Europa. Mijn aanpak, als onvolleerd antropoloog, was nogal ongestructureerd – eigenlijk kon iedereen die ook maar iets over dit onderwerp te zeggen had en die mijn opneemapparaat niet schuwde, aanschuiven voor een interview. En zo ontmoette ik een bont gezelschap aan respondenten: vrolijke zakenjongens, vrijgezelle dames op zoek naar een blanke suikeroom, gewiekste internet-fraudeurs, gedesillusioneerde studenten, maar ook trotse ouders wier kinderen het in Europa leken te hebben gemaakt.

Ik zag reclames voor crèmes waarmee je je donkere huid kon bleken en kolossale villa's waar eenzame achtergebleven oma's in woonden. Met mijn huisgenoten keek ik mee naar populaire Spaanse soapseries en af en toe bezocht ik begrafenissen, waarbij, zeker in geval van familie in het buitenland, flink werd uitgedapt met livemuziek, cameraploegen en zelfs plastic waaiers met daarop het portret van de overledene – allemaal direct en indirect gevolgen van migratie naar Europa.

3.

Toen ik op een avond in café 'New Amsterdam' in Kumasi mijn aantekeningen nog een keer doorlas, vroeg ik me ineens dit af: waarom waren deze mensen eigenlijk bereid hun rijke cultuur, zelfs hun kleur op te geven voor een leven zoals dat van ons? Was dat nu echt zoveel beter? Maar dat was misschien wel een decadente vraag die je alleen kunt stellen als je zelf al ergens in de top van de Maslow-piramide bent beland – waarmee ik bedoel: als het leven allang in al je behoeften voorziet. Dan kun je het je permitteren om die vraag te stellen, om op je afgetrapte sandalen naar Ghana af te reizen, de mensen daar de kleren van het lijf te vragen om vervolgens weer naar je eigen rijke, comfortabele leventje in 'Old Amsterdam' terug te keren. Ik worstelde met die vragen en schreef erover naar mijn vrienden in het Ekklesia-koor.

4.

Eenmaal terug in Nederland begon de kwelling van het scriptie schrijven – het eeuwig uitstellen van het slotakkoord om zo nog maar niet te hoeven beginnen met de Grote Toekomst. Want hoe deed je dat: goed werk vinden, goed wonen, wat geld en je grote liefde tegenkomen, zoals Psalm 112 het zo mooi beschrijft? Het lag in principe allemaal onder handbereik, maar wat te kiezen, welke richting uit te gaan?

Toen ging de telefoon. Een onbekend nummer – een bekende stem: Huub. Of ik die brief uit Ghana, die blijkbaar ook naar zijn bureau was gemigreerd, in de Ekklesia wilde voorlezen als toespraak. Ik sputterde, want het was toch helemaal geen preek? Het woord 'God' kwam er niet eens in voor?

'Wel degelijk', antwoordde Huub, 'het raakt aan dat waar deze Ekklesia over gaat: over arm en rijk, recht en onrecht, over de wereld zoals die is en zoals die zou kunnen zijn.' Aan overtuigingskracht had mijn gespreksgenoot duidelijk geen gebrek en zo liet ik mij verleiden de sprong te wagen – van Afrika naar Amsterdam, van antropologie naar theologie – zo ver lagen die werelden immers niet uit elkaar. Waar ik uitkwam zou ik wel zien, ik wist op dat moment eigenlijk maar één ding: dat ik bij die club wilde horen. Dat de muziek me ontroerde, die mijn zachtheid wekte, maar dat dat ook steeds meer ging gelden voor de mensen die ik er ontmoette, de woorden die er klonken en de daden die er aan verbonden werden. En dat vormde de opmaat naar mijn werk in de Ekklesia, een kleine elf jaar geleden.

5.

Wat was dat werk? Met Kees smeedde ik een plan voor een jongerenproject, want de tijd leek rijp voor een vertaalslag naar nieuwe generaties – mensen die verder af zijn komen te staan van de traditie, of er überhaupt nog nooit mee in aanraking waren gekomen. Alex voegde zich bij ons en gedrieën gingen we aan de slag met Jong-Geleerd-diensten en

leerhuizen. Daarin passeerden in de loop der jaren allerlei jongeren met heel verschillende achtergronden de revue, maar ze hadden ook iets met elkaar gemeen, iets wat je ook bij jonge honden ziet: nieuwsgierigheid – willen snuffelen aan die oude woorden uit de bijbel en kwispelen als weer eens bleek hoe verrassend actueel ze konden worden toegepast. De teksten zetten hen aan het denken over hun eigen levens, riepen vragen op als: ‘Waarom zijn we hier? Wat is de zin van wat we doen? Hoe zorg je goed voor jezelf –voor elkaar? Hoe word je gelukkig?’ - Vragen typerend voor mensen bovenin de piramide, maar daarmee zeker niet minder urgent.

6.

En het zijn juist die vragen die ook Prediker stelt in het naar hem genoemde bijbelboek: ‘Wat krijgt een mens voor de moeite waarmee hij zich afbeult onder de zon? Wat nu bestaat, bestond immers allang, en wat zal zijn, dat was al eerder.’ Prediker zet het wat vet aan, zijn stijl is soms gitzwart, op het nihilistische af, zoals we dat hoorden in het lied ‘Damp’, maar de vragen die hij stelt zijn niet minder terecht. Juist zijn nuchtere toon en zijn horizontale benadering – niet met gejubel richting een hemel, maar peinzend over hoe we het hier op aarde leefbaar kunnen maken, sprak de jongeren sterk aan. Het gaf woorden aan dat waar zij zelf mee worstelden, de soms betekenisloze ratrace waar ze in waren beland, het moeten voldoen aan zoveel vereisten en verwachtingen – en dat kan soms gitzwart voelen.

7.

Maar dat is niet het slotakkoord van Prediker, want net als de dichter van Psalm 112 ziet hij wat ook is: licht, weten van dat licht en mensen die de doem doorbreken.

Die tweeslag van donker en licht valt precies samen met wat deze Ekklesia wil zijn: aan de ene kant een plek waar we niet schromen de vinger op de zere plek te leggen, misstanden aan te kaarten en aandacht te vragen voor de misdeelden in deze wereld: vluchtelingen, armen, verslaafden, opgebrande mensen. Maar dat is onlosmakelijk verbonden met die andere kant waar bemoediging de ruimte krijgt, waar we op zoek gaan naar verhalen die laten zien dat het kan: opnieuw geboren worden, samen werken aan een rechtvaardigere wereld waarin niet het eigengewin maar de zorg voor elkaar de boventoon voert.

8.

In een jongerenleerhuis over armoede besloten een paar van die jonge honden spontaan een inzamelingsactie op te zetten voor de Voedselbank – iets dat intussen een jaarlijkse traditie is geworden. Ook de bijeenkomsten rond vluchtelingenproblematiek brachten mensen in beweging – om naar Schipholwakes te gaan, gevangenen te bezoeken, te zingen bij de Amstel om al die mensen te gedenken die op weg naar Europa zijn gestorven. Iemand verloor haar portemonnee en had het geld zo nodig – er ging een envelop rond en ze stond weer op haar voeten. Mensen zoeken elkaar op, houden elkaar in de gaten – en dat is allemaal deze Ekklesia, deze gemeenschap. U weet dus allang wat het is om in het groot en in het klein de woorden van de Schrift over bevrijding te leven en zo die vraag: ‘wat is de zin van dit alles?’ te beantwoorden.

9.

Daar wil ik u voor bedanken.

En ik wil u bedanken voor uw luisterend oor.

Voor uw kritisch noot.

Voor wat u me leerde: hoe je met elkaar en de wereld om kunt gaan, welke boeken de moeite van het lezen waard zijn, maar ook wat verdriet is, in tranen gaan, maar ongebroken en hoe je samen dat verdriet kunt dragen. Daarbij noem ik in het bijzonder de dagen na het overlijden van onze geliefde vriendin Petra Kerssies in 2011. Op moeilijke momenten heb ik mij door u gedragen gevoeld, heeft u mij ondervangen met uw wieken. Op mooie momenten heb ik van u genoten en dat zal ik blijven doen.

Houd elkaar goed vast en geef ruimte aan plotseling oplaaiend vuur van visioenen – het visioen van een wereld waarin wij allemaal, of we nu in Ghana wonen of in Amsterdam, met of zonder papieren, jong of oud, een plek vinden om gelukkig te zijn. Rozensteden. Waar de zang van de lijster klinkt.

Zo moge het zijn...